

CHIRIȚĂ NICULESCU (1848—1929). NOTIȚĂ BIOGRAFICĂ

ALEXANDRINA ANDRONESCU, Dr. MIHAI OPROIU

La sfârșitul secolului al XIX-lea întâlnim la Ghirdoveni o interesantă și inedită figură de intelectual progresist, în persoana lui Chiriță Niculescu. Strămoșii săi, originari din Tîrgoviște, au ocupat diferite funcții pe lângă Mitropolie și Mănăstirea Dealu. Tatăl său, Nicolae, s-a născut la Tîrgoviște în anul 1811; devenit preot a întâmpinat multe greutăți care au determinat stabilirea sa la Ghirdoveni ca preot al satului și duhovnic al mănăstirii — închisoare Mărgineni.

Cunoscînd viața grea a sătenilor, în mijlocul cărora a trăit întreaga viață, a înțeles necesitatea înlăptuirii unor reforme radicale ce priveau satul românesc; a contribuit la dezvoltarea învățămîntului, a sprijinit inițiativele de înnoire a satului.

Crescut într-o epocă de schimbări și transformări structurale, mult discutate în casa părintească, fiul său Chiriță Niculescu a văzut lumina zilei în satul Cricoveni (Ghirdoveni) în anul 1848.

A început să învețe carte încă de timpuriu cu mama sa Smaranda, care i-a călăuzit primii pași cu multă dragoste, influențîndu-l asupra formării caracterului și a sensibilității sale.

A făcut școala primară la Filipești și Ploiești și a urmat seminarul, fără să-l termine. Din cauza multiplelor greutăți materiale și familiale, a fost nevoit să ocupe diferite funcții (perceptor, negustor și învățător).

Intrînd în legătură cu diferite categorii sociale a putut să întrevadă calea către care se îndrepta satul românesc și să înțeleagă că erau necesare mari reforme novatoare, că în fața societății moderne românești a rămas o importantă problemă nerezolvată — țăranul român.

Devenit preot în sat, Chiriță Niculescu, a rămas apropiat de săteni făcîndu-se exponentul tuturor celor mulți și asupriți de pe Valea Cricovului, cărora reforma agrară nu le rezolvase marile probleme cu care se confruntaseră și pe care le speraseră rezolvate.

Animat de simțul dreptății și de sentimente înalte, nu poate să rămînă indiferent la abuzurile autorităților și se exteriorizează printr-o inițiativă de răsunset. „Vocea asupriților, organ al țăranilor“ cu redacția în Ghirdoveni, a apărut la 19 martie 1889 și s-a făcut auzit în în-

treaga zonă, prezentînd cititorilor aspecte locale de un mare dramatism. Redactat sub influența marilor frămîntări țărănești din 1888, articolul-program atenționa că problema săteanului este departe de a fi rezolvată. Ziarul prezenta cu vervă și veridicitate mizeria ce exista la sate „în toate amănuntele și întregimea ei, așa că citind te cuprinde întristarea și mila încît oricît ai fi de nepăsător nu te poți abține”.

Mai puternice decît bubuitul tunurilor și puștilor cuvintele ziarului răsunau acuzator, puternic și necruțător, aduînd pe săteni în grupuri pe ulițele satului. Era combătută fără milă tirania autorităților, cerîndu-se respectarea legilor.

În paginile gazetei, inserează versuri, care prin cuvinte simple reușesc să se facă simțite de către satean, unele din acestea fiind preluate și prelucrate de folclor. Versurile din poezia „Jalba” sînt semnificative și vorbesc de la sine : „Cine focul a lăsat / La noi primărie-n sat / Ca s-aplice-n loc de legi / Arest, palme și ciomegi”.

Cu multă înțelepciune poetul exclamă în continuare : „Cine focu i-a văpsit / Fir-ar ăla afurisit / Ca să nu poți să-i cunoști / Pe cei buni dintre cei proști. / Vopseaua n-șală vederea / Ca și pe bărbați, muierea / Cînd pe față se spoiește / Și mi se sulimenește / Cu dresuri și suliman / Și-n colo nu face-un ban. / Cuza, dacă mai trăia / Pîn-acum îi și tăia”.

„Doina țaranului”, publicată tot în „Vocea asupriților” exprima în versuri toate năzuințele neîmplinite, dar plătite cu mari sacrificii : „La răzbelul din Turchia / Mii de tineri ne-au pierit / Ne-am arătat vitejia / Dar cu ce ne-am folosit”.

Versurile simple dar evocatoare continuă : „S-a-nmulțit nevoia-n țară / Decînd stăm toți adormiți / Piinea-n gură ni-e amară / Fiindcă nu sîntem uniți”.

Nu sînt uitate nici abuzurile înaltelor fețe bisericesti, plastic exprimate în poezia „Biserica” : „În deal la Mitropolie / În mărețele palate / S-a-ncuibat ipocrizia / Cu tot felul de păcate. / Speculează cele sfinte / Pentru rang, titluri și trai / Își fac gusturi mii și sute / În acest pămîntesc rai”.

Descoperind din întimplare la Biblioteca Academiei ziarul „Vocea asupriților”, C. Dobrescu — Argeș a încercat să-l considere printre membrii partidului său de curînd înființat, conștient fiind că Niculescu Chiriță se bucura de prestigiu, autoritate și simpatie în rîndul maselor populare din întreg județul.

Chiriță Niculescu a considerat că ceea ce conținea ziarul exprima suferințele și năzuințele sătenilor de pe valea Cricovului, fără a intra în zgomotoasele și efemerele lupte politice ale vremii.

Poziția sa înaintată i-a prilejuit mari nemulțumiri, căci a urmat o lungă perioadă de timp în care șicanările și nedreptățile s-au ținut lanț, mergîndu-se chiar pînă la îndepărtarea sa din slujbă.

Cu prilejul frămîntărilor țărănești din 1907 s-a aflat din nou în mijlocul evenimentelor, făcîndu-se exponentul năzuințelor de dreptate, obligînd prin poziția sa fermă pe arendași să accepte cererile răsculaților.

Activ și plin de inițiativă, fără să se lase înfrînt de nici o greutate, cu statura sa impunătoare, era recunoscut ca exponent al celor asupriți și obidiți.

Octogenarul se gîndea să editeze un nou ziar care să continue „Vocea asupriților”. În 1928 urma să apară „Asupriții” sau „Gazeta asupriților — organ țărănesc democrat”, tribună de luptă a celui care timp de o jumătate de veac, fusese sensibil și exprimase plastic suferințele omului simplu.

Propunîndu-și să urmeze aceeași poziție, ziarul trebuia să devină o tribună demascatoare, care ar fi scos în evidență problema țărănească și incapacitatea rezolvării ei de către societatea capitalistă.

Moartea l-a împiedicat să-și vadă visul împlinit, dar Chiriță Niculescu a rămas în amintirea satului o personalitate deosebită, ca unul ce fusese toată viața, cu sufletul, cu gîndul, cu toată ființa sa legat de locurile natale. Opera sa, modestă, reprezintă o adevărată excepție pozitivă pe cuprinsul județului Dimbovița.

ANEXE

I. Document de familie despre o proprietate pe Valea Sașilor

„Adec(ă) popa Gheorghe sin popa Stan i aceștia din preună cu preoteasa mea Dobra și cu copii noștri Stroe i copila noastră Ancuța datam zapisul nostru de mare credință la mîna dumnealui meșterului Ion zidariul i soții dumnealui i coconilor căți dumnezeu le va dărui precum să se știe că i-am vîndut o vie a noastră care noao ne-au fost de baștină de la părinți și de la moși pã Valea Sașilor în capu Piscului de să lovește în vîrfu cu viia popi lui Matei și cu adumnealui Costandin Codreanu cu livadiia la poale pînă în drum și alătura cu sadurile a livadii pînă în vâlcea i și pãrul din piscu pãdureți i pãstre tot am vîndut-o dă a noa noastră bună voie și cu știrea tuturor vecinilor dinprejur pã bani gata tal(er)i) patruzeci și opt ca să le fie Dumnealor moșie stătătoare și coconilor i nepoților și strănepoților în veci și cînd s-au făcut acest zapis fost-au preoți vecini megiași care să vor iscăli ca să să crează.
Eu popa Gheorghe i preoteasa sa Dobra i copii Soare și Ancuța.

leat 7267 luna iunie 7

Eu Radu martor

Popa Neacșu proistosu martor

Si am scris eu popa Nedelco ot Tîrgoviște

Sinetu cel vechi să dă la mîna unchimieu popi Nicolaie popa

Dumitru Zidărescu după învoirea ce am făcut.

Aceste copii s-au scris acum al leat 1825 apr. 10.

O tocitoare, un lin, un băltag, dă vin.“

II. Document de familie despre proprietăți în Tîrgoviște

„Eu suptiscălitul dau acest înscris al mieu la mîna unchiului mieu popi Nicolaie sin preotu sin Ilie Zidărescu spre a fi știut că noi fiind vecini la viile noastre ce le avem pã valea Sașilor și totd-auna aveam prononire între noi pentru hotarul vecinității noastre, care astăzi leat 1855 apr. 10 prin bună învoirea noastră ca să ne fie vecinitatea în pace am mers cu oameni streini la fața locului

și ne-am pus semne care pă unde să ne păzim hotaräle și să avem pace atât viitorime cit și copii noștri după încetarea noastră care s-au făcut și moviliță cu pietre puse asupra lor. La care ne-am iscălit mai jos rugănd și pă c. poliție de au adevérit acest înscris a fi de temei.

1855 apr. 10

Eu Tudorache Dumitru Berendei adeveresc prin punere de deget
Eu Avram zugrav am fost față la mărt.
Costache Sima Morlava am fost față
Eu Gheorghe croitor martoru

Scriitori Nicolae Stoian logofăt și martor

Poliția orașului Tirgoviște

Inscăliturile din față fiind adevărate (fiind adevărate) ale coprinzătorilor să legitimează și de poliție.

Șeful poliției R. Nițan nr. 185“.

III. Articolul-program al ziarului „Asupriții“ ce trebuia să vadă lumina tiparului la Ghirdoveni, 1928.

„Dorința mea de mulți ani

Acum de aproape 50 de ani, în dorința mea ziceam că și țărani să-și înjghebeze partidul lor politic cum au făcut cei de la orașe ca să se poată apăra de asupritori care îi exploatează fără cruțare transformând în robi masa cea mai mare a populației țării noastre românești, de care am și scris într-un ziar al meu intitulat „Vocea Asupriților“ cum și într-un apel cu ocazia alegerilor parlamentare pe atunci ca, adică deputații țărani în timpurile vacanțelor parlamentare să fie uniți și să se solidarizeze ca să viziteze satele, să ia îndeaproape cunoștință de toate nelegiuirile ce se comit pe spatele celor asupriți de către asupritori cum și de tot ce necesită pentru satisfacerea celor năpăstuiți etc.: să le adune plingerile și dorințele lor legiuite și să le prezinte la cunoștința Miniștrilor, să propue proiecte de legi în cameră și să le susțină pentru satisfacerea celor obidiți ca să strălucească și preste dinșii soarele dreptății.“¹

¹ Aducem mulțumirile noastre pe această cale fiului său, Chiriță Niculescu VI, care a avut amabilitatea să ne pună la dispoziție materialele documentare de familie, deosebit de interesante, care în prezent alcătuiesc, la Muzeul județean Dimbovița, Fondul Chiriță Niculescu.